

Л. Новиченко ставив перед собою й молодими вченими високу планку літературознавства, і це було цілком виправдано. Це ж стосувалося й стилістичної культури критичної рецепції, що нею вони мусили бездоганно оволодіти, як і професійним вмінням оперувати термінологічним апаратом, сформувані в собі техніку місткого й лаконічного вислову. У такій ситуації мовна описовість або оцінна неадекватність унеможливлювалися. Л. Новиченко владною рукою, із залученням методологічних засад психології й філософії, спрямовував своїх вихованців на шлях продуктивного літературознавчого аналізу як художнього тексту, так і стильової тенденції чи літературної доби в широкому культурологічному континуумі. Той шлях вони вже торували самі, покладаючись на власні інтелектуальні сили й естетичні критерії, простуючи до досягнення іманентної сутності літератури, до розуміння її специфіки в ситуаціях української, гаразд неструктурованої культури. Тут за визначальний орієнтир править Новиченків принцип об'єктивного історизму, що вимагає від дослідників уважного ставлення до художньої творчості та історичної долі письменства, до чесного зважування кожного інтерпретаційного кроку, кожного аналітико-синтетичного висновку, поза будь-якими "фігурами умовчання" та амбітними претензіями. Тому не дивно, що пізній Л. Новиченко присутній у наукових розвідках не тільки відділу історії української літератури ХХ ст. Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, а й у багатьох сучасних літературознавців.

Отримано 17 вересня 2018 р.

м. Київ

	<p>Українська фольклористична енциклопедія: У 2-х т. – Т. 1: А – Л / Упоряд., наук. редактор М. Дмитренко. – Київ: Сталь, 2018. – 740 с.</p> <p>У першій в Україні фольклористичній енциклопедії в двох томах, що її підготував колектив науковців відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, розкрито феномен традиційної нематеріальної культури українців від давнини до нинішнього часу; розглянуто синкретичність і синтетизм фольклору, його зв'язки з мовою, міфом, ритуалом, магією, релігією, історією, етнографією, літературою, різними видами народного і професійного мистецтва; висвітлено походження та жанрове розмаїття фольклору, його національну специфіку, поетику; простежено зародження та розвиток української фольклористики як науки; подано інформацію про дослідників, збирачів, носіїв-виконавців фольклору (кобзарів, лірників, народних співаків, казкарів, оповідачів); охарактеризовано основні терміни, поняття та явища з теорії фольклору, історії фольклористики, сучасного стану досліджень, записування, архівного збереження, публікацій фольклору.</p> <p>Видання, яке вийшло до 100-річчя Національної академії наук України, розраховане на науковців, викладачів, працівників культури, всіх, хто цікавиться фольклором, етнографією, історією, духовною культурою.</p>
--	---

нагадує місткі виражальні засоби тодішнього німого кіно, зокрема стилістику створення портрета у фільмах О. Довженка.

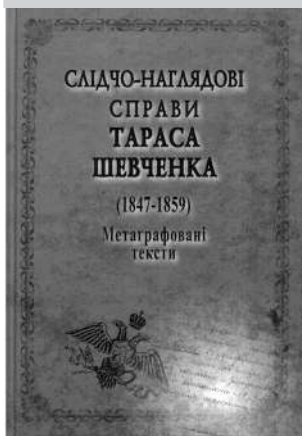
Як бачимо, проаналізовані візуальні форми в цілісній структурі цього модерністського роману досить розмаїті. Вони виконують тут важливі функціональні ролі, загалом же допомагають розкрити “немодерністську тему” національно-визвольного руху українського селянства в 1920-х роках та його поразку – аналітично й водночас виражально втілити в модерністському тексті, власне зробити його таким. Бо ж, як писав М. Бахтін, “усе, що суттєве, може бути й повинно бути видимим; усе невидиме несуттєве” [1, 206].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бахтин М.* Время и пространство в произведениях Гете // *Бахтин М.* Эстетика словесного творчества. – Москва: Искусство, 1979. – С. 204–236.
2. *Беньямин В.* Краткая история фотографии. – URL: <https://garagemca.org/ru/publishing/a-short-history-of-photography>
3. *Панченко В.* Морський рейс Юрія Третього. – Кіровоград, 2002. – 148 с.
4. *Пуніна О.* Кінофікація українського літературного дискурсу (20–30-ті роки ХХ століття). – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 332 с.
5. *Тьнянов Ю.* Поэтика. История литературы. Кино. – Москва: Наука, 1977. – 576 с.
6. *Шерех Юрій.* Хвильовий без політики // *Шерех Юрій.* Не для дітей. Літературно-критичні статті та есеї. – Нью-Йорк: Пролог, 1964. – С. 53–67.
7. *Яновський Ю.* Василь Кричевський // Патетичний фрегат: Роман Юрія Яновського “Майстер корабля” як літературна містифікація. – Київ: Факт, 2002. – С. 253–254.
8. *Яновський Ю.* Чотири шаблі. Роман. – Харків: Книгоспілка, 1930. – 226 с.
9. *Яновський Ю.* Чотири шаблі [Автограф] // Відділ рукописних фондів і тектології Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України. – Ф. 116. – Оп. 1. – Од. зб. 269. – Арк. 1.

Отримано 25 вересня 2018 р.

м. Київ

Слідчо-наглядові справи Тараса Шевченка. Корпус документів (1847–1859). Метаграфовані тексти: [У 2 т., 3 кн.] / Упор. Г. Боряк, Л. Демченко, В. Шандра; відп. ред. В. Смолій / Національна академія наук України; Інститут історії України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка; Центральний державний історичний архів України, м. Київ; Національний музей Тараса Шевченка. – [Т. 1]. – Київ: Арій, 2018. – 880 с.

Видання всіх збережених на сьогодні слідчих і наглядових справ Тараса Шевченка як цілісних діловодних комплексів поліцейсько-жандармського і військового відомств. За словами упорядників, це перша повна академічна публікація Шевченкових документів подібного типу. У другому томі (у двох книгах) передбачено факсимільне відтворення близько 400 документів за 1847–1859 роки (147 документів уперше вводяться до наукового обігу), а також нещодавно віднайдених понад тридцять листів до Тараса Шевченка, оригінали яких уважалися втраченими. Уперше опубліковано документи ХVІІІ ст., які поет зібрав під час роботи в Тимчасовій комісії для розгляду давніх актів. У розлогій статті “Слідчо-наглядові справи у документальній та археографічній шевченкіані” Г. Боряка і Л. Демченко здійснено скрупульозну реконструкцію півторастолітніх міграцій архівної шевченкіані.

Працівники Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка взяли посильну участь у коментуванні низки документів.

5. *Коротецкая Л.* Холокост как социальная и культурная конструкции памяти: фактор травмы и позиция жертвы // Социологические исследования. – 2016. – № 3. – С. 107–117.
6. *Ларионов Д.* Ирина Сандомирская: “Блокада являлась мощнейшим биополитическим полигоном для испытания технологий власти” // Режим доступа: <https://www.colta.ru/articles/literature/1823>
7. *Мельник Д.* Рецензія на книжку Кеті Карут “Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History” (“Незатребуваний досвід: Травма, наратив та історія”). – URL: <http://kulturolog.org.ua/publications/p-reviews.html?start=20>
8. *Митчелл Дж.* Травма, признание и место языка // Травма: Пункты: Сб. ст. / Сост. С. Ушакин и Е. Трубина. – Москва: Новое литературное обозрение, 2009. – С. 785–808.
9. *Рюзен Й.* Нові шляхи історичного мислення / Пер. з нім. В. Кам’янець. – Львів: Літопис, 2010. – 353 с.
10. *Сандомирская И.* Блокада в слове: Очерки критической теории и биополитики языка. – Москва: Новое литературное обозрение, 2013. – 428 с.
11. *Сантнер Э.* История по ту сторону принципа наслаждения: Размышление о репрезентации травмы // Травма: Пункты: Сб. ст. / Сост. С. Ушакин и Е. Трубина. – Москва: Новое литературное обозрение, 2009. – С. 389–407.
12. *Ушакин С.* “Нам этой болью дышать?": О травме, памяти и сообществах // Там само. – С. 5–41.
13. *Фелман Ш.* Слепота закона и ее формы, или Свидетельства невидимого // Там само. – С. 516–557.
14. *Abubakar S.* Art and Narrative: Recounting Trauma through Literature // IRA-International Journal of Management & Social Sciences. – 2017. – № 8 (1). – P. 118–123.
15. *Alexander J.* The Meaning of Social Life. A Cultural Sociology. – Oxford: Oxford University Press, 2003. – 296 p.
16. *Alexander J.* Toward and Theory of Cultural Trauma // Cultural Trauma and Collective Identity. – Berkeley: University of California Press, 2004. – P. 1–30.
17. *Caruth C.* Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History. – Baltimore: John Hopkins University Press, 1996. – 168 p.
18. *Felman Sh., Laub D.* Testimony: Crises of Witnessing in Literature, Psychoanalysis and History. – New York: Taylor & Francis, 1992. – 294 p.
19. *Felman Sh.* The Juridical Unconscious: Trials and Traumas in the Twentieth Century. – Cambridge: Harvard University Press, 2002. – 272 p.
20. *Leys R.* From Guilt to Shame: Auschwitz and After. – Princeton: Princeton University Press, 2009. – 216 p.
21. *Leys R.* Trauma: A Genealogy. – Chicago: University of Chicago Press, 2000. – 312 p.
22. *Lind D. J., Lifton J. R.* Beyond Invisible Walls: The Psychological Legacy of Soviet Trauma, East European Therapists and Their Patients (Series in Trauma and Loss). – Routledge, 2001. – 270 p.
23. *Smelser N.* Psychological trauma and cultural trauma // J. C. Alexander, R. Eyerman, B. Giessen, N. J. Smelser, P. Sztompka (Eds.). – Berkeley: University of California Press, 2004. – P. 31–59.

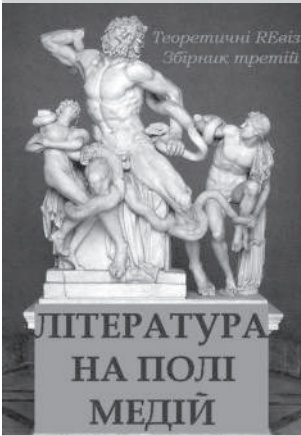
Отримано 27 вересня 2018 р.

м. Київ

Кравців Б. Під рідними і зорями чужими / упоряд. Т. Салига, І. Василюшин. – Львів: Світ, 2018. – 648 с. (Серія “ Ad fontes” – До джерел).

До книжки увійшли поетичні, публіцистичні й літературознавчі твори відомого українського письменника і громадського діяча Богдана Кравціва (1904 – 1975). Відкриває її ґрунтовна стаття Т. Салиги “...з під “зір чужих” у “дні колишні”...”, де окреслено життєвий і творчий шлях Б. Кравціва від Львова до Нью-Йорка. Друкуються його маловідомі поетичні твори зі збірок і твори, які не увійшли в збірки а також есе, статті, рецензії, зокрема, з галицької періодики 1920 – 1930-х років. Окремий розділ “Богдан Кравців у критиці та спогадах” містить статті Ю. Лавріненка, Є. Маланюка, В. Петрова, Г. Костюка, О. Тарнавського, М. Мухина, Б. Бойчука, Б. Рубчака. Ю. Старосольського, М. Кравціва, І. Василюшина та І. Роздольської.

Література на полі медій. Збірка наукових праць відділу теорії літератури та компаративістики Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України / Ред. Гундорова Т. І., Сиваченко Г.М. – Київ, 2018. – 633 с.

Збірник – третій випуск у серії “Теоретичні REвізії” – став результатом зацікавленнь співробітників відділів теорії літератури та компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка питаннями інтермедіальності і містить ряд статей, присвячених різним аспектам інтермедіальності. У центрі досліджень – література на полі медій і, навпаки, медії на полі літератури. Мова про інтермедіальні адаптації, трансформації, інсценізації літератури на полі інших медій, але також і про місце та роль інших медій в художньому просторі літературного тексту. У вступному слові Тамара Гундорова зазначає: “Серед нових напрямків, починаючи з 1990-х років, особливої актуальності набувають інтермедіальні студії. З одного боку, вони фіксують актуальність нових культурних практик, в яких руйнуються межі мистецтв і здійснюються різноманітні форми обміну засобами вираження та естетичними конвенціями між різними мистецтвами – малярством, музикою, літературою, кіно, дигітальним мистецтвом тощо. З другого боку, інтермедіальні студії тісно пов’язані з розвитком медіа-студій та відображають зростання уваги до комунікативних аспектів функціонування мистецтва” (с. 8).

Книжка складається з п’яти розділів. У першому – “Література в системі мистецтв” – надруковано статті Дмитрия Наливайка “Література в системі мистецтв як галузь компаративістики”, Тамари Гундорової “Три “Лаокоони”, або про межі і обмеження мистецтв після Лессінга”, Наталі Висоцької “Електронна текстуальність як виклик: від “Галактики Гутенберга” до “Галактики Інтернету”, Людмили Бербенець “Деякі аспекти тлумачення термінів і понять у межах інтермедіальних студій”, Надії Гаврилук “Відеопоезія як інтермедіальність: теорія і практика”. У другому – “Література і виклики екфразису” – ідеться про екфразис – словесну форму репрезентації творів образотворчого мистецтва в літературі. Тут опубліковано розвідки Лесі Генералюк “Виклики екфразису”, Тетяни Рязанцевої “Анаморфоза й екфразис у метафізичній поезії XVII – XX ст.”, Наталії Білик “Екфразис “на авансцені” прозової творчості М. Продановича: фотографія у романі “Сад у Венеції”, Яніни Юхимук “Ідентифікація музичного екфразису у прозі другої половини XX – початку XXI ст.”. У третьому розділі – “Література в мистецьких проєкціях” – уміщено статті Олександра Гона “Собори та соборні лейтмотиви в “Кантос” Езри Паунда”, Олеси Омельчук “Що і як описував Валер’ян Поліщук (поетика і теорія літературного тексту у творчості письменника другої половини 1920-х років)”, Лесі Демської-Будзуляк “Візуалізація міста в поетичній творчості неокласиків”, Ігоря Мельниченка “Романтична синестезія у творчості Махи і Байрона”.

У четвертому розділі – “Література і кіно” – подано статті Олени Дубініної “Екранізація літературного твору: специфіка інтермедіального перекодування”, Галини Сиваченко “Інтермедіальна парадигма роману Володимира Винниченка “Сонячна машина”, Тетяни Свербілової “Елементи синтезу мистецтв у ранньорадянській драматургії і у німому кіно”, Олександра Брайка “Кінематографічний темпоритм образів у малій прозі Євгена Гуцала”, Тамари Денисової “Топос кіно в літературі США (ідеологічний аспект)”.

П’ятий розділ – “Література, медії і трансгресії” – включає статті Наталії Овчаренко. “Література мігрантів”: інсценізація постколоніального проєкту”, Олександра Михеда “Реаліті-роман у світлі інтермедіальних студій”, Ярослави Муравецької “Ілюстрована “Кайдашева сім’я”: візуальні стратегії у повісті Нечуя-Левицького та зображеннях Валерії Ляшенко”. Зі збірником можна ознайомитися на сайті Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

О. Б.

Наші
презентації

Ольга
Кобиллянська

том 1

Ольга
Кобиллянська

том 2

Ольга
Кобиллянська

том 3

Ольга
Кобиллянська

том 4

Ольга
Кобиллянська

том 5

Наші
презентації

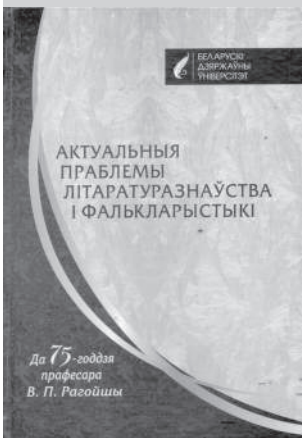
**Кобиллянська О. Зібрання творів: У 10 т. / Редкол.:
В. Антофійчук (голова) та ін. – Т. 1–5. – Чернівці:
Букрек, 2013 – 2017.**

У 2013 р. науковці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобиллянської за сприяння відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України започаткували найповніше на сьогодні видання творів Ольги Кобиллянської. Редколегія у складі В. Антофійчука (голова), С. Кирилюк, Я. Мельничука (заступники голови), Б. Бунчука, В. Вознюка, О. Івасюк, Д. Максимець, Б. Мельничука, Ю. Микосянчик, О. Поповича, П. Рихла планує надрукувати художню прозу, начерки та фрагменти незавершених творів (т. 1–8); літературно-критичні статті, публіцистику, спогади, автобіографії, щоденник і переклади (т. 9); епістолярій письменниці (т. 10). Зібрання міститиме й ті зразки її доробку, які не ввійшли до попередніх багатотомників, а також не публіковані взагалі. Приписані О. Кобиллянській твори, неавтентичність яких доведена науково, не включені до видання. Тексти звірені за автографами, першодруками й авторитетними прижиттєвими публікаціями, які авторка здійснила сама або брала участь у їх підготовці; надруковані за сучасним правописом зі збереженням особливостей лексики, синтаксису та стилю письменниці.

З десяти задуманих томів, побудованих за жанрово-хронологічним принципом, п'ять уже побачили світ. Наприкінці перших семи книг подаються історико-літературні коментарі щодо джерел тексту, часу написання твору, історії виникнення творчого задуму і його реалізації, наявності автографа, варіантів та перекладів іншими мовами, найосновніших прижиттєвих і посмертних публікацій, реакції тогочасної критики, а також словники застарілих слів і діалектизмів. Відкриває десяти томник ґрунтовна передмова Світлани Кирилюк “Світ прози Ольги Кобиллянської”, у якій викладено біографію письменниці та проаналізовано її художню спадщину в мовному, жанровому, тематичному і стильовому аспектах.

Перші два томи (2013, 2014) охоплюють новели, оповідання, прозову лірику: т. 1 – твори 1880 – 1890-х років і початку ХХ ст.; т. 2 – від 1905-го до 1930-х років, а також надруковані (“Пан чародійник”, “Любов до рідної землі”, “Звізди”), незавершені твори, фрагменти й записну книжку “Нотатки літератки”, німецькомовну частину якої переклали Марія Никирса та Петро Рихло (рукопис розшифрували Марія Никирса, Райнгард фон Льовеніх). У третьому томі (2015) надруковані німецькомовні повісті “Гортенза, або Нарис з життя однієї дівчини”, “Доля чи воля”, “Картина з життя Буковини”, “Вона вийшла заміж” (в оригіналі та в українському перекладі Ельпідифора Панчука). Четвертий том (2016) містить перші опубліковані твори О. Кобиллянської – повісті “Людина” й “Царівна”, що принесли їй визнання. До п'ятого тому (2017) ввійшли повісті “Земля”, незавершена “Земля. Частина друга” та “Нотатки до другої частини “Землі”. У наступних томах будуть надруковані повісті “Ніоба”, “В неділю рано зілля копала...” (т. 6), “Через кладку”, “За ситуаціями” (т. 7), роман “Апостол черні” (т. 8).

К. К.

Актуальныя праблемы літаратуразнаўства і фалькларыстыкі : [зб. арт.] пад агул. рэд. Т. І. Шамякінай. – Мінск: БДУ, 2018. – 255 с.

Збірник статей присвячено 75-річчю від дня народження та 50-літтю викладацької діяльності в Білоруському державному університеті літературознавця, письменника, перекладача В'ячеслава Рагойші.

Перший розділ видання охоплює стислий автобіографічний нарис самого ювіляра, а також літературно-критичні матеріали, зокрема мемуарні. У статтях Т. Шамякіної, М. Мушинського, Ж. Некрашевич-Короткої, М. Хмельницького та інших висвітлюються іпостасі В. Рагойші – оригінального поета, ретельного славіста, одного з фундаторів теорії літератури в Білорусі. Прикметно, що вміщеним публікаціям притаманна шанобливість, яка, утім, не звужує суто науковий характер викладених спостережень.

До другого розділу включено розвідки з різних сфер літературознавства. Зокрема, категорію “особистість” у вимірах філософії літератури розглядає А. Андреев. До своєрідного, редакторського, варіанта мікроаналізу поезії вдається О. Дубровський. Сам ювіляр зосереджується на ролі Франциска Скорини у білоруському віршуванні. При цьому цілісний блок досліджень стосується проблем художнього часопростору (праці Марії та Слав'яни Шамякіних, Т. Нуждіної). Значну увагу привертають українстичні статті Т. Кобржицької (про український контекст життєвого та творчого шляху В. Ластовського) й Е. Дюкової (щодо соціокультурних особливостей байок К. Крапиви і рецепції його творів в Україні).

Третій розділ об'єднує фольклористичні студії. З-поміж них особливий інтерес становлять праці Р. Ковальнової з питань інтегративної фольклористики, Т. Лук'янової – про комунікативну структуру неказкових жанрів прози, О. Полукошко – з приводу меморатів стосовно Другої світової війни.

Надруковано в “Актуальних проблемах...” і допис автора цього відгуку, якому випала честь бути єдиним представником України серед залучених дослідників. У відповідній статті йдеться про інтерпретацію української літератури в доробках ювіляра й Т. Кобржицької.

Видання доповнює цінний ілюстративний матеріал. Показово, що на відміну від багатьох патетичних ювілейних томів аналізований позначено самоіронією. Так, на сторінках збірника оприлюднено низку дружніх шаржів на В. Рагойшу, зокрема тих, які виконав славетний письменник В. Короткевич.

В'ячеслав Левицький

Наші
презентації